

ВЕЛИКОДНІ ТРАДИЦІЇ

Деякі традиції, яких ми дотримуємося в Україні та в діяспорі, як невід'ємної частини таких свят як Різдво і Великдень, походять із дохристиянських часів. Осілий, аграрний спосіб життя, за яким жило населення України, був диктований повторними циклами природи із зображенням життя, смерті та відродження. Це відіграло важливу роль у формуванні вірувань та релігійних поглядів суспільства тих часів. Для аграрного суспільства весна була найважливішою порою року, бо сповіщала воскресіння природи після довгої, холодної зими. Населення не терпляче чекало весни і вітало її із особливими ритуалами. Людина в давнину була в подиві від сил природи, але також свідомо своєї беспорядності в поборенні непередбачених, нерегулярних та нищівних змін у ній. Щоб якимось способом зберегти регулярні циклічні рухи природи, угамовувати ці сили, коли виникне потреба та підкорити їх в свою користь, людина створила ряд ритуалів. Ці ритуали склалися із весняного очищення господарства, складання в жертву особливих хлібів богу сонця, творення охоронних талісманів, таких як писанка, висловлювання заклинань, співання особливих пісень та виконання ритуальних танців в честь прославлення

природи і її дарунків людству.

Коли Україна прийняла Християнство, Церква з'єднала веснянні дохристиянські свята із християнським Великоднем – святом Христового Воскресіння. Багато із дохристиянських ритуалів свята весни стали частиною Великодніх святкувань. До давнього очищення господарства додано християнське очищення душі людини дорогою молитви, сповіді та посту. Жертовний хліб став найважливішим хлібом Великодня – паскою, яку ми несемо до церкви щоб святити. Давня оберега людини і дому – писанка – стала символом життя і воскресіння.

Старовинні пісні та хороводи – гагілки і веснянки, які колись виводили в священних гаях, стали частиною радісного святкування Великодня та відзначення Христового Воскресіння. Ці хороводи виводили біля церкви на Великдень і не-мов проголошували слова Псалми 47:1 “ Усі народи, заплещіте в долоні: радісним голосом ликуйте для Господа”.

Гагілки і веснянки є важливою частиною української усної словесності. Про що в них ведеться? Насамперед, ці пісні, хороводи, драматичні сцени виконувались з вірою, що викликаючи весну магичним способом, причарують її зійти на землю. Співом та рухом

хотіли приворожити усі добрі духи воскреслої природи принести добробут, щастя, відігнати холодну зиму. Гагілки та веснянки оспівували різні теми. Наприклад, деякі хороводи наслідували сіяння та розвиток посіву, щоб забезпечити добрий урожай. Інші вихваляли працьовитість молодих дівчат у виконанні господарських зобов'язань. Ще інші звертаються до воротаря, щоб він відкрив небесні ворота, крізь які зійде весна та душі предків на землю в час Великодніх свят. Багато гагілок безперервно звеличують весну та дарунки, які вона приносить людству. Одна із найстарших пісень – це гагілка-хоровід “Кривий Танець”, яка імітує мандрівку сонця по небу. Людина в давнину розуміла важливість та силу сонця і те,

що завдяки сонячному теплу воскресає природа весною. Кривий танець виводили віруючи, що таким способом забезпечать сонячну силу навіки.

Імітуючи круговий рух сонця з його сходом і заходом, дівчата (а іноді й молоді жінки), тримаючись за руки ішли гусаком кругом трьох дерев чи стовпів, які символізували три стадії життя людини на землі (народження, життя, смерть) і виводили цей Кривий танець безперервно довгими годинами.

Слова цієї гагілки такі:

*Ми кривого танцю йдемо,
Ми в нім кінця не знайдемо.
Ані кінця, ані ладу,
Не пізнати котра заду.
То в гору, то в долину,*

То в розу, то в калину.

У нашому Музеї і Бібліотеці маємо ряд листівок, які ілюструють виконання хороводів під церквою на Великдень. Більшість цих листівок – це мистецькі твори відомих українських мистців.

Старовинні дохристиянські ритуальні хороводи до сьогодні виконують під церквою на Великдень та трактуються, як вияв радості, веселості, втіхи з нагоди Воскресіння Христового. Вони є частиною нашої культурної спадщини та традиції. Традиція – це передавання століттями певних культурних елементів та цінностей даного суспільства. Зберігання вірувань та традицій даним народом є те, що дає йому його ідентичність, з'єднує його в одне ціле і зберігає від знищення. Українці є, мабуть, найкращим прикладом пригніченого народу, який пережив та переміг багато нищівних та руйнівних історичних подій завдяки непохитному дотриманню своїх традицій та релігійних переконань. Про-довжуймо зберігати нашу культурну спадщину!

Любов Волинець

